

УКРАЇНЬКА ХРИСТІЯНСЬКО-ЕТИЧНА ТЕРМІНОЛОГІЯ

Християнська етика базується на універсальному моральному законі людства, тобто Десяти Заповідях Божих та двох фундаментальних заповідях християнської любові, семи тілесних та духовних діл, євангельських настанов та блаженств.

Ключові слова: етика, християнство, людина, мораль, заповіді, Біблія, чеснота, гріх, любов.

Олег Огірко

Українська християнсько-етична термінологія

Христианская этика базируется на универсальном моральном законе человечества, то есть Десяти Заповедях Божьих и двух фундаментальных заповедях христианской любви, семи телесных и духовных дел, евангельских наставлений и блаженств.

Ключевые слова: этика, христианство, человек, мораль, заповеди, Библия, чеснота, грех, любовь.

Oleh Ohirko

Ukrainian christian-ethics terminology

Christian Ethics is based on universal moral law of humankind that is Ten Commandments of God and Two Fundamental Commandments of Christian Love and on Seven Corporal and Spiritual Works of Mercy, Evangelical Counsels and Beatitudes.

Key words: ethics, Christianity, man, moral, Commandments, Bible, virtues, sin, love.

В умовах ідеологізації, штучних адміністративних перепон та відсутності реальної свободи совісті в колишньому радянському суспільстві проблему християнсько-етичної термінології не вивчали. Будь-які публікації, що об'єктивно висвітлювали роль і місце християнства та моралі, яку воно проголошує, були заборонені.

Ось чому на порозі нового відродження християнства в Україні, у час глибоких реформ у царині вдосконалення української мови, пошуки мовознавців і богословів повинні бути спрямовані на те, щоб наш народ, особливо молодь усім серцем полюбили Бога – нашого Творця, знайшли найкоротший шлях до його пізнання, уживали Слово Боже ясно, незатуманено, у близьких їм поняттях та термінах рідної мови, що сприятиме поглибленню їхньої віри, формуванню та збагаченню мови народу і його християнської моралі, відкриттю для себе, що Ісус Христос є – „Дорога, Істина і Життя” (Ів. 14, 6). Усе це допоможе кращому збереженню й усвідомленню дорогоцінної спадщини християнсько-етичного вчення.

Християнська етика – це наука про моральне добро людини на основі абсолютних вартостей, якими наповнена християнська культура. Християнська етика ґрунтується на універсальному моральному законі людства – десяти Заповідях Божих і двох головних заповідях Любові, а також на ділах милосердя щодо душі та тіла ближніх, євангельських радах і блаженствах. Християнська етика закликає шанувати Бога думками, словами, ділами, а також шанувати батьків, власне і чуже життя, чистоту, майно, честь, славу, гідність і почуття.

Християнська етика аналізує природу, внутрішню структуру моральної свідомості і моральних відносин, досліджує моральні поняття, які виражають моральні норми, принципи, що містять оцінку діяльності людей. Християнська етика закликає шукати найвище добро (благо) не тільки своєю розумовою діяльністю, але й на основі формування духовного світогляду, який відкривається у вічних правдах, об'явлених Богом у Святому Письмі, зокрема, у правдах про: створення світу; створення людини на образ і подобу Боже; відкуплення (спасіння) людства; останні речі (смерть, суд, пекло, рай). Християнська етика – це етика беззастережного послуху волі Божій, об'явленій через Ісуса Христа. Християнську етику породжують роздуми над буттям, засновані на Об'явленні Божому. Християнська етика базується на абсолютній моралі, що є вічною,

незмінною та існує поза простором і часом. Християнська етика є складовою частиною християнської філософії [3, с.15-16].

Християнська етика є вченням спільним для всіх християнських конфесій в Україні та має за ціль:

– інформувати слухачів про моральне вчення християнства, яке містить у собі загальнолюдські цінності;

– виховувати молодь на засадах: правди – „і спізнаєте правду, і правда вас визволить” (Ів. 8.32); свободи, про що наголошував наш Кобзар: „в своїй хаті своя й правда і сила, і воля” та екуменізму за принципом: „Один Господь, одна віра, одне хрещення” (Ефес. 4.5);

– прищеплювати молоді низку моральних чеснот: мудрість, мужність, справедливість, стриманість, милосердя, миролюбність.

Християнська етика допоможе молодій людині з допомогою християнської релігії орієнтуватися в таких трьох основних питаннях:

1. У кого маємо вірити і в що маємо вірити? – В єдиного Бога, Який є абсолютним Добром.

2. Що маємо робити, щоб чинити волю Господню? – Сповняти Заповіді Божі та діла милосердя.

3. Яких слід уживати засобів, щоб досягнути спасіння? – Молитись, чинити добро, остерігатись зла і приймати святі Таїнства.

В історії християнства існувало три типи етики, кожний з яких має паралель в інших релігійних традиціях. Перший тип розуміє етику як вибір добра. Він має цільову орієнтацію і зосереджується або на добродійностях, що необхідні для досягнення цілей, або на цінностях, якими ціль визначається. Другий тип християнської етики – вірність обов’язку, тобто в християнській традиції обов’язок ототожнюється з послухом Божому закону, даному в Об’явленні. До третього типу відноситься етика „відклику”, в цьому випадку Божа природа і цілі представляють собою вищу норму, а не конкретний набір правил. Особливо важливий відклик на те, що Бог зробив для нас. Вважають, що віра і турбота про ближнього – це благий відклик на те, що зробив Бог. Цю етику можна також назвати й етикою взаємин або контексту. Християнська етика – це лише відповідь на Божу Любов, яка не є з обов’язку, але є належною. Вважають, що в християнському житті першочергове значення мають відношення, а не принципи. Дії виникають із відношення людини до Бога на основі заповіту і віри, а рішення приймаються в конкретних соціальних контекстах, що не виключають невизначеності [1, с. 38].

Християнська етика включатиме в собі швидше оптимістичну мораль ніж імперативну (optimus – найвищий ступінь порівняння від bonus – гарний, добрий, благий, що орієнтує на пошук і реалізацію блага, досконалості, щастя). Християнська етика ніколи не була і не буде класовою, але повинна бути універсальною.

Моральне богослов’я часто називають християнською етикою. Християнська етика є частиною теології, яка світлом християнської віри і розуму вивчає директиви, дотримуючись їх, щоб досягнути кінцевої мети. Моральне богослов’я називають етикою поведінки. Воно має завдання описати цю поведінку, оцінити саму людину, якою вона є, і якою повинна бути. У цьому значенні теологія називається етикою людини. Саме ця етика займається формуванням характеру, моральних звичок людини і завжди спонукає людину питати себе, якою вона є і якою має бути.

Те, що присутнє в естві людини, впливає на вчинки людини (добра людина робить добрі вчинки). Правильна моральна дія завжди відбивається на саму істоту, особу. Беручи це все до уваги, християнська етика є частиною теології і об’єктом її є норми і правила

поведінки, що мають послужити для досягнення людиною її життєвої мети – Царства небесного.

Християнська етика відрізняється від загальнолюдської етики:

- джерелом моральності (Святе Письмо й наука Церкви);
- трактуванням злого вчинку (гріх як свідомий і добровільний злий вчинок);
- розумінням категорій етики (добро, зло, совість, гідність, честь, щастя, свобода, відповідальність, співвідповідальність);
- розумінням чеснот (надприродних: віра, надія, любов і природних: мудрість, мужність, справедливість, стриманість);
- усвідомленням морального закону (10 Заповідей Божих, які закликають шанувати гідність Богу, що Йому належить, а також гідність людини, а саме її: життя, тіло, майно, добре ім'я);
- незмінністю й вічністю моральних принципів;
- розумінням людини як образу й подоби Божої (природна і надприродна подібність людини до Бога).

Загальнолюдська етика містить у собі елементи християнської етики, які є пізнані природним людським розумом. Християнська етика доповнює й облагороджує природну етику, додаючи об'явлені правди і поширюючи природні правди пізнані людським розумом. Вона містить у собі природну етику, тобто сукупність правил поведінки, проголошені здоровим глуздом. Християнська етика увібрала в себе все те найкраще, що досягнуто філософською етикою, облагородивши його вченням Ісуса Христа, Словом Божим та наукою Отців Церкви.

Християнська етика є могутнім виховним засобом у формуванні богословських, моральних і громадських чеснот. Вона сприяє досягненню людиною Бога як найвищого добра. Особиста християнська етика наголошує на вірі та вшануванні Бога. Вона відкриває шлях до мети через молитву, через любов до Бога і ближніх. Християнська етика сприяє утвердженню національної свідомості та належно оцінює гідність людської особи. Вона вивчає поведінку людини як свobodної істоти у напрямі до остаточної мети – досягнути Царство Боже. Основою цієї науки є відповідальність перед Творцем за превеликий дар свободи.

Християнська етика – це віра, надія й любов у добро. Вона, визнаючи об'єктивність добра й зла, чеснот і вад, може бути пізнана та визнана неупередженим природним розумом. Фактично всяка об'єктивна етика є одночасно християнською.

Етика традиційних Церков базується на: таїнственній ініціації, універсальності, ієрархічній службі й харизматизмі, концепції спасіння світу та інтегрального розуміння світу, а також на об'єктивно-текстуальному тлумаченні об'явлених джерел релігії, пізнавально-емоційній мотивації, вільному й свідомому прийнятті рішень, відпущенні вини та відданні себе Богові. Традиційні Церкви об'єднуються навколо наступних фундаментальних світоглядних принципів: теоцентризм (розуміння того, що Бог є центром усього), креаціонізм (усвідомлення того, що Бог усе створив із нічого), провіденціалізм (положення про це, що Бог перманентно (безперервно і постійно) керує створеним Ним світом, людською історією і поведінкою кожної окремої людини), персоналізм (усвідомлення людини як особи, створеної на образ і подобу Богу) і ревелационізм (прийняття Божого Об'явлення).

Християнська етика базується на теїзмі, що є основою християнської філософії та навчає, що Бог є абсолютно вічний Дух, що не лише створив світ і все живе в ньому, але постійно цим світом і кожною окремою людиною опікується.

Філософською основою християнської етики для представників католицької Церкви є христоцентризм (Христос є центром навчання), для представників протестантських

Церков – фідеїцентризм (віра є центром усього), а для представників православних Церков – теоцентризм (Бог у Пресвятій Трійці є центром навчання). Проте спільними для всіх залишаються біблійні моральні настанови та наука Ісуса Христа. Навчання і виховання у християнській етиці здійснюється за принципом христоцентризму, тобто у Христі – за принципом: „Живу вже не я, а живе Христос у мені” (Гал. 2.20); через Христа, за принципом: „Без Мене ж ви нічого чинити не можете” (Ів. 15.5); для Христа, за принципом: „бо коли ми живемо, для Господа живемо, і коли ми вмираємо, для Господа вмираємо” (Рим. 14.8). „Все бо від Нього, через Нього і для Нього” (Рим. 11.36). Християнську етику не випадково називають етикою любові, бо Сам Христос є втіленням Любові: „Це Моя заповідь, щоб ви любили один одного, як Я вас полюбив!” (Ів. 15.12). Христос є істинний ідеал для наслідування.

Отже, християнська етика є філософським дослідженням цілості морального життя людини, включно з моральним законом людства – Десяти Заповідей Божих та моральними цінностями та чеснотами, а також з моральністю, втіленою в Ісусі Христі – Богочоловіку, Його науці та святих, що Його наслідували.

Література

1. Барбур Иен. Этика в век технологии. – ББИ св.ап. Андрея, М. – 2001.
2. Дітріх фон Гільдебрант. Етика. – Львів, УКУ, 2002.
3. Огірко О.В. Християнська етика : навчальний посібник. ЛІ МАУП. – Львів, 2003.–174 с.
4. Пришляк М.Д. Історія філософії. Т. 1 / за ред. В. Ідзьо– Львів, 2007. – 248 с.
5. Регусевич о.І., ЧСВВ. Етика загальна : Конспект лекцій. – Львів, 2007. – 20 с.
6. Ślipko Tadeusz. Zarys etyki ogólnej. – Krakow, 2002.